

ACC. N:R M. 13321:1-22.

Landskap: Småland Upptecknare: Joh. Gjöquist, Hultsjö
Härad: Västra Berättare: " "
Socken: Hultsjö Berättarens yrke: målarvärdare
Uppteckningsår: 1954 Född år 1883 i Hultsjö

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

H arandeskap, förlösning, barnsäng och
hyrtagning. s. 1-22. LUF 96.

ACC. N:R M. 13321: /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17
Iställeisen till barn, Barnantal, Barnlöshet, Barnbegränsning och
Abort.

Lup. 96
1

På denna fråga kan man svara både ja och nej, och mycket berodde på hur många antal barn en familj hade, men en sak var nog gemensamt för alla att första barnet var alltid välkommet, ja till och med väntat, men när barnantalet började ökas var nog vanligtvis inte barnen, särskilt de sista så välkomna, först och främst då det gällde de mindre bemedlade och då särskilt backstugusittare, ty hos dessa folk var det ju ganska knapt både med föda och kläder särskilt under 1800 talets senare hälft, varför den sistfödde inte alltid var så välkommen familjemedlem. Vad beträffar något minimumantal av barn inom en familj har jag ej hört något berättas om, men i allmänhet hade familjerna omkring sju a åtta barn, men var inte ovanligt att en familj med tio eller tolv barn, någon gång ännu flera, vanligen hade torpare och backstugesittare samt soldater de flesta barnen, men även hos storbönder kunde man finna

ACC. N:R M. 13321:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ett barnantal på inte mindre än fjorton stycken, detta var för-
hållandet i en familj i St. Kråkhult Hultsjö. Mannen kallades för
"Jonte Petter". Hette troligen Jonas Petter, hustrun hette Lisa
"Bonnalisa" detta var omkring 1880 talet, vidare fanns omkring sam-
ma tid en familj i Yggørsryd i Hultsjö. Som hette August Svensson
de hade också fjorton barn men utav dessa var det åtminstone en
gång tvillingar. Men det hände ofta att barn-antalet endast kun-
vara endast fyra a fem till ex, mina föräldrar hade endast fem och
utav dessa lever endast fyra. Att antalet barn var förut bestämt trodde
trodde man absolut bestämt på. Var det en man eller kvinna som var
tvilling så när någon av dessa gifte sig sades ^{det} alltid att i den
familjen skulle det bli tvillingar, detta betraktades att det gick
i arv, I vanliga fall ville man helst ha pojkar, ty dessa hade ju
när de blev litet för sig kunde utföra mera produktivt arbete me-
dan flickorna däremot inte hade sådana resurser som en pojke.
Riktigt barnlösa äktenskap förekom strängt taget inte i äldre tid.
Men om det fanns sådana, betraktades har jag inte hört något berät-
tas om, och ofruktsamheten ansågs kunna bero både på mannen och

ACC. N:R M. 13321:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

kvinnan, och man begagnade många medel, bland annat skulle man ge kvinnan några slag över ~~ö~~ den s.k. "nerdel^{en}" dels var en käpp med vilken en arm var slagen var kanske ett mycket effektivt medel, och likadant skulle man göra med någon sak som var stulet och hemburet, dels kunde man gnaga eller föla av litet spån på något djurhorn detta skulle även vara ett utmärkt radikalmedel för att avhjälpa ofruktsamhet. I hembygdsstugan i Hultsjö finnes ett sådant gammalt djurhorn (troligen ett gammalt ålhorn) som är ganska mycket gnaget eller filat på. Att man även begagnade dekokter för att befruktning skulle ske har jag även hört berättas om, men vad det skulle vara för sorter det har jag ej kunnat få reda på. Tiden för att lämpligast befruktning ansågs vara just dagarna före regleringen som det kallades, och att samlaget skulle vara det bästa med en hård och fast sängbotten, skulle också vara av stor betydelse, och det var ett gängse tal bland allmänheten att tattare hade så många barn berodde på att de alltid fick ligga på golvet. Förr i tiden ansågs alltid att den nygifta kvinnan skulle gå ett år eller minst nio ~~etio~~ månader efter vigseln innan hon fick

ACC. N:R M. 13321: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

barn. Den bästa tiden för förstföderskor, samt även den lämpligaste var i tjuguarsaldern, och anledningen var den, att när en flicka blev äldre så skulle det vara svårare för henne att få barn, och helst skulle en flicka ej vara över trettio år när hon fick det första barnet, och att tiden mellan barnsängarna minst två år, gick det tre år var det så mycket bättre. Under senare delen av 1800 ta- fanns nog de som försökte begränsa barnantalet, dels, att det på den tiden blev vanligen många barn bland de fattigaste, och särskilt om det hade kommit tvillingar i familjen, ty då skulle inte något samlag få äga rum på minst sex år, varvid makerna inte ens skulle få ligga i samma säng. Och att havandeskapet försöktes avbrytas hän- de ganska ofta särskilt på 1800 talets sista hälft, vilket ibland lyckades, ibland inte, och för detta ändamål användes många olika metoder. På min trakt har jag hört berättas om att då särskilt en flicka blev havande utan äktenskap, togs hon och åt s.k. svavelstickor som fosterfördrivning, men för det mesta dog inte bara barnet utan även modern strök med, men även många andra metoder användes.

ACC. N:R M. 13321: 5⁻.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

såsom att bada fötterna med omväxlande varmt och kallt vatten så
länge som möjligt innan den havande kvinnan gick till sängs om kväl-
len, även skulle den havande kvinnan sitta över en spann med kokande
vatten, vilket när det kallnade av, en het tegelsten ytterligare dit-
lades, och det berättas att i Biskopsberg Hultsjö fanns en liten back-
stugesittare, som alltid var mycket vresig och arg var gång hans hust-
ru blev havande, varför när hon om varen skulle vara sin man behjäl-
lig med värbetet på den lilla åkern fick hon alltid bära ut göd-
seln i en stor korg, och hon berättade då för min mor att hon genom
att ta så stora och tunga korgar som möjligt, och tillägger att till
ondare det gjorde i magen ju större korgar tog hon, och troligen lyc-
kades hon, så att den gången blev det som det kallades ett missfall,
detta var omkring slutet av 1800 talet. Vidare söktes kloka gummor
vilka smorde in kvinnans underliv med någon sorts salva, men vad det
var för salva har jag aldrig kunnat få reda på, inte heller har jag
hört berättas om att några särskilda dekokter användes på min trakt.
V Alla aborter betraktades som syndiga och orimliga, men många aborter
förekom ofta i det tysta så att endast gissningar blev följden.

ACC. N:R M. 13321:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

På 1800 talets sista hälft ansågs det för en mycket stor chikan om en kvinna var havande före äktenskapets ingående, men kunde dock förekomma någon gång ändå. De utomäktenskapliga barnen var det i allmänhet synd om, särskilt när de blevo så gamla att de började gå i skolan, ty då som först fingo de veta om att de voro "horungar" av de andra barnen, och allmänheten var i stort sett inte mycket bättre ty många gånger uppmuntrade de sina barn att vara elaka mot de oäkta barnen. När ett utomäktenskapligt barn kom till världen var det vanligtvis så, att om det var i ett fattigt hem fick ju alltid modern som det sades "ge sig ut" att tjäna, och då blev det ju för det mästa för modern att lämna barnet till sina, många gånger åldriga föräldrar varför skötsel och underhall av barnet blev ganska primitivt, ofta blev sådana barn bortauktionerade "På socknen" vilket inte alltid blev den bästa uppfostran för det stackars ovälkomna barnet, ty "Horungar" var det vanliga namnet på sådana barn.

HAVANDESKAPET.

När en kvinna blev havande fick hon alltid många namn till ex. att
VI hon för det första var med barn, att den eller den är på det viset,

ACC. N:R M. 13321:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

"
vara på "Tjocken" "Uppgångad samt att hon var på "Trissen" m.m.
Att en kvinna vare sig gift eller ej, talade om att hon var sådan
förekom aldrig, förrän det blev så långt att det syntes, och kanappast
då, kände en flicka från min ungdom som hette Hanna Johansson vil-
ken nekade till att hon var "På det viset" ända tills en månad fö-
re nedkomsten. Några särskilda prov för att en kvinna var havande
förekom inte på min trakt, det enda igenkänningstecknet var att hen-
nes bröst började växa. En gift kvinna däremot höll ganska väl reda
på tiden när barnet väntades, och då räknades alltid fyra tio veckor
efter sista regleringen, enligt vad en fru Nelly Christoffersson från
Aneboda berättat för mig, men att man på något sätt själv kunde med-
verka till att barnet skulle få önskat kön har jag ej hört något
berättas om. Men att man skulle kunna utröna barnets kön, skedde på
så sätt att om det skulle bli en pojke så skulle moderns mage hän-
framåt och nedåt, var det en flicka däremot skulle modern var mera
rund om hela underlivet, detta berättar fru Christoffersson. Att kvin-
nor undersöktes under havandeskapet förekom aldrig förr i tiden åt-
minstone på min trakt, jag har i varje fall inte hört berättas nå-

VII

ACC. N:R M. 13321:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

got om. Några särskilda regler ifråga om arbete som den havande kvin-
skulle iakttaga har jag ej hört något berättas om, utan det enda som
hon inte på något sätt fick vara med om, så var det när ett djur
skulle slaktas, eller att slå en orm och dyl. t. då kunde barnet få
"Lyte". Vad mat beträffar skulle den havande alltid äta stark och
kraftig mat för att barnet skulle därigenom bli stort och väl ut-
vecklat innan det föddes, dels skulle modern därigenom att hon åt
kraftig mat, få mycken dimjolk till barnet, men var det däremot en
i övrigt ~~kraftig~~ kvinna, kunde hon bli för fet så att hon därigenom
fick svårare att föda barnet. Att den havande kvinnan skulle ha nå-
gon särskild hygien har jag ej hört något berättas om. Klädedräkten
ändrades inte så vitt jag har hört, annat än kjolarna utvidgades med
endast en hängla bak i kjolen. Någon aktningsvärd särställning intog
hon inte, utan tvärtom, och havandeskapet inverkade inte på arbetet.
varken inom hemmet eller utom hus, och jag har hört berättas att
en torparfru från Angseboda Fröderyd var med sin man ute på åkern
och tog upp säd då hon blev barnsjuk, och så fort hon kom in födde
VIII hon sitt barn utan både barnmorska eller annan hjälp.

ACC. N:R M. 13321:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Som ovan nämnts blev den ogifta kvinnan inte alltid så väl behandlad när hon var gravid, hade hon till ex en plats, så blev hon för det mesta uppsagd så fort som man kom underfund med att hon var havande, ^{även om} hon många gånger försökte så långt som det var möjligt att dölja det, ty som det hette att en "horkona" ville man inte gärna ha i huset. Vanligtvis iordnisställdes åtminstone en del kläder till det väntade barnet, ofta fanns några kläder undagömda från föregående barn, och de plagg som särskilt gömdes från det ena barnet till det andra var huvudsakligen Blöjan, manteln, samt lysten, de övriga plaggen syddes vanligen av modern själv. Vad utstyrseln hette har jag ej hört något berättas om. Någon vagga togs ej fram förrän barnet var fött och sällan förrän modern blev så bra att hon kunde stiga upp, ofta förekom särskilt bland de mindre bemedlade att barnmorskeskjuts tingades i förväg, och vanligen påtingades alltid någon gammal ^{grann} kvinna som skulle vara till hjälp innan barnmorskan hann komma till. Vad som iaktogs vid missfall har jag ej hört något berättas om, så att den frågan måste jag tyvärr lämna obesvarad. ~~Vad man antog vid missfall har jag härövan redogjort för.~~

ACC. N:R M. 13321:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ofta nedsattes ett ofullgånget foster vid någon grav tillsammans med att någon äldre eller annan person i dennes grav på kyrkogården. Under en reparation av Hultsjö kyrka för några år sen hittades framme vid koret, där golvet togs upp en liten omålad träkista omkring 40 c m lång, och i egenskap av Riksantikariens ombud blev jag anmodad att undersöka fyndet, vilket jag också gjorde, och när jag öppnade den lilla kistan fanns mycket riktigt ett litet foster men det hade troligen legat länge, ty svepningen som var av blått silke var tillsammans med så gott som hela fostret som fnöske, endast själva kraniet fanns kvar, och på detta satt också sidenet kvar på grund av att det hade torkat fast vid huvudet, denna lilla kista hade sannolikt inskjutits från en s.k. luftventil i östra kyrkmuren, och när sedan golvet skulle påläggas omigen lades den lilla kistan på den plats där den hittades. Vad för åtgärder som vidtogs om kvinnan så att säga "gick över" eller vad som antogs att förlossningen dröjde har jag ej hört något berättas om.

X FÖRLOSSNINGEN. Något annat namn på förlossningen än att nu har

ACC. N:R M. 13321: //.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den eller den "fått barn", och att förlossningen skulle ske i något särskilt rum kunde ju knappast förekomma, ty vanligen fanns ju på 1800 talets sista hälft endast ett rum, visserligen fanns ju ett kök men detta användes endast när det var sommar, eller med andra ord under den varmaste tiden på året, som senare användes till varjehanda, ja till och med till vedbod. Det som fanns i rummet var ju först och främst värme samt ljus, varmt vatten vilket uppvärmdes i den öppna spisen, och förlossningen skedde vanligen i den för mannen och kvinnan gemensamma sängen, men en numera avliden gumma som hette Britta Karin i Kännestubba Hultsjö har berättat att hon var med när modern låg på knä på golvet vid en stol när förlossningen skedde, vanligen sändes bud efter den person som skulle vara behjälplig, innan barnmorskan kom, men de kom aldrig i vardagskläder utan kom ju alltid litet bättre klädda. Fadern fick närvara om hustrun det så önskade, medan barnen däremot skickades till närmaste granne. Den som vanligtvis förlöste var ju barnmorskan, så framt inte förlossningen blev innan barnmorskan kom, ofta var det alltid någon

ACC. N:R M. 13321:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

gammal förfaren kvinna som då fick ingripa, ovannämnda Britta Karin i Kännestubba fick ofta ta sig an barnaföderskor, ofta utan barnmorskan. Barnmorskan kallades inte annat än barnmorska åtminstone har jag ej hört något annat namn på min trakt. De samhällslager som barnmorskorna utgick från var ju alltid från de förmögnare klasserna, några fattiga hade ju inte råd att studera förr i tiden. Barnmorskorna hade dels en fast lön, samt en viss ersättning för varje förlossning, har hört berättas att Hultsjö barnmorska hade 1 krona hos de mindre bemedlade och 1:50 hos de bättre lottade, detta var ju i slutet av 1800 talet som detta gällde. Förlossningsställningen var ju alltid liggande, men som förut nämnts kunde det hända att den kunde av olika skäl ske både sittande på huk, eller knäböjande vid en stol, någon specialstol har jag ej hört talas om. Sängem bäddades inte annat än på vanligt sätt, med rena lakan o, s, v, men att något särskilt skulle läggas i sängen, av varken mannens eller hustruns kläder, ej heller något annat har jag inte hört något berättas om, åtminstone på min trakt.

ACC. N:R M. 13321:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13

På min trakt kallades värkarna för "Barnkyngar", men att man med några medel kunde påverka dessa värkar har jag däremot inte hört något berättas om. Men en fru Nelly Christoffersson från Aneboda berättar att för att påverka värkarna "kyngarna" skulle ^{Kvinnan} bläsa i en bu-telj, klänga sig i en dörrpost, eller en vävstol med höga stammar vil-
^{ka} skulle göra att barnet flyttades neråt, även skulle kvinnans underliv smörjas med en sorts smörja hopkokt av talg och grädde, även skulle inpumpas vatten, för att fostervattnet skulle fortare avgå, vanligen var det någon gammal s.k. "Jordemor" som utförde detta, men det var inte ovankigt att även någon förfaren granne fick stå till tjänst. Och det var även sådana "Jordemoror" som kunde lägga ett barn rätt i sitt rätta läge, ^{många} gånger kunde inte barnet läggas till rätta utan det föddes med fötterna före, men en van jordemor klarade ofta situationen. Men ofta fick då barnmorskan tillkallas, vilken då tog fram barnet med sina instrument som av allmogen kallades att "ta till järnen". Vad de hygieniska förhållanden beträffar så var det ju ganska primitivt och tvättningen av såväl händerna på den som var be-hjälplig, såväl som kvinnan tvättades med endast litet ljumt vatten.

ACC. N:R M. 13321:14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Både de som var behjälpliga samt även föderskan bjödos alltid på någon sorts förtäring, mest var det kaffe som vankades. Att värkarna skulle överförts på fadern har jag inte hört något berättas om, utan fadern var helst ute och sysslade med något arbete i närheten av hemmet. Det nyfödda barnet togs alltid emot av jordmor, såvida inte barnmorskan var tillkallad. Men på 1800 talets sista hälft vilka dessa uppteckningar mest gäller, tillkallades inte så ofta någon barnmorska. *Men fridmorskan* ~~varken~~ även klippte navelsträngen "Navlade" barnet. den avklipta biten av strängen brukade man dels bränna, och dels skulle den gravas ner tillsammans med efterbörden i jorden. Efter att strängen avklipts skulle litet blod efter denna ges barnet, detta skulle vara mot modersfel, *"dytte"* vidare togs noga reda på om barnet föddes med så kallad segerhuva "Segelluva" en ganska tunn hinna som omslöt barnet, denna hinna togs noga reda på och torkades, vilket barnet sedan när det blev fullvuxet fick, och alltid skulle bära på sig. När barnet första gången badades vilket skedde i ljumt vatten skulle man ge barnet några droppar av badvattnet, vidare skulle man ksta in i badvattnet ett glöd

ACC. N:R M. 13321:15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

kol, salt, bröd, samt även moderns vigselring. Vidare skulle barnets badvatten helst stå inne till följande dag, och då skulle det slås ut under en tilja som bröts upp ur golvet, eller ute under huset detta för att inte "Vättar" och dyl. skulle oroa barnet, vidare skulle barnet hållas mycket nära elden, och så skulle även dörren öppnas så att barnet kom i luftdrag, detta skulle göra att barnet skulle tåla både värme och köld. Efterbörden dels grävdes ned i jorden, och dels brändes den upp. Efterbörden kallades på min trakt för "Ätterbyr". På efterbörden kunde man se till, ex, hur många barn det sedan skulle bli, samt hur länge det dröjde till det skulle bli barn härnäst. När en kvinna förlöstes och blödningarna inte ville stanna sändes alltid efter någon klok gubbe eller dito gumma som kunde "Stämma" blod. Efter förlossningen lindades kvinnan av två handdukar, men dessa skulle vara sammanhängande och vävda i en väv, och om barnet var dödfött sattes det ned tillsammans med något annat, lik och då vid sidan av detta, eller fick dödgrävaren gräva en liten grav särskilt tät in till ringmuren. Om modern dog under förlossningen, och om behandlingen

av barnet har jag ej hört något berättas om, ej heller har jag hört något berättas om att man trott att hon skulle kunnat föda sitt barn i graven. Men däremot om en kvinna dög, antingen under förlossningen eller strax dessförinnan, fick hon alltid med sig i kistan barnets utstyrsel jämte andra saker som barnet skulle haft om modern levat. Efter förlossningen bjödos de rärvarande alltid på traktering, och någon bestämd sådan kan jag inte återge ty det varierade, beroende på samhällsställning och råd, men modern skulle alltid ha gröt eller välling tillsatt med kummin (Carum carvi) denna rätt skulle motverka eftervärkarna "Rev". Att Storken kom med det nyfödda barnet sades ju vanligen för att de barn som funnits före, ej skulle begripa riktiga innehållet av vad som hänt;

BARNSÄNGSTIDEN.

Vad barnsängstiden eller barnsängskvinnan kallades har jag ej hört något berättas om, så att den frågan måste jag lämna obesvarad. Hur länge en moder behövde ligga efter förlossningen var ej någon bestämd regel, utan det berodde allt på hennes kroppsphysik, men den van-

ACC. N:R

M. 13321:17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

17

ligen fick hon inte stiga upp förrän på tredje dygnet, och de vanliga följsjukdomarna var ju alltid att blödningar kunde inställa sig, och några andra botemedel hade man ju inte annat än att gå till en klok gumma som stämde blodet, vanligen fanns på 1800 talets sist hälft rätt gott om sådana kloka gubbar och dito gummor, och det var på den tiden inte bara på barnsängskvinnor som de stämde blod på; Min mor har berättat att hennes mor råkade få näsblod en natt och det ville inte stanna, utan min mor fick mitt på natten ge sig iväg till en sådan klok gubbe i Gistningstorp Hultsjö, och när min mor väckte upp Gubben Rask så bara sade han till min mor gå nu hem barn lilla när du kommer hem så har det stannat att blöda i din more näsa, och mycket riktigt när min mor kom hem låg hennes mor och sov i godan ro, detta hör ju inte till frågan fast jag ansåg det lämpligt att berätta detta såsom belysning av ovanstående ämne. Barnsängskvinnan var klädd i en kort natttröja, lintyg med grov s, k, nerdel på "Särken" och sängen den var bäddad som vanligt, med något extra lakan, beroende på råd och tillgång. Vanligen var det grannar

ACC. N:R M. 13321:18.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

18

;*hemmet*
som byttes vid att göra arbetet, medan modern låg, likaledes över-
lämnade vanligen grannarna gåvor, och särskilt på fattiga ställen
blev det i form av matvaror, samt en maträtt som kallades "Ölost"
var det var för en rätt kan jag ej beskriva. När bekanta och släk-
tingar kom på besök för att se på barnet hade de alltid med sig en
liten sak såsom present åt barn-et, för det måste någon tygbit o dyl.
någon gång en liten penninggåva. Något fastställt sätt för inbjudan
har jag ej hört talas om, men att männen skulle akta sig för att gå
till föräldrarna innan barnet var döpt, ty då riskerade de att bli av med
av med sin huvudbonad. Endast vid barndopet voro en del inbjudna
till, som det hette "Basöl" likamed dopet, och då skulle de inbjudna
alltid ha förning med sig, och bestod av sötost samt risgrynsgröt
"Vitegröt" sötosten förvades i stora tennfat, "Vitegröten" förva-
rades i porslinskålar, men själva bjudningen kan jag ej beskriva.
Den nyblivna modern ansågs vara oren i sex veckor, och uppfattades
på så sätt att mannen och kvinnan fick ej ha samlag, ty efter sex
veckor skulle hon kyrktagas, men efter kyrktagningen ansågs kvinnan

ACC. N:R M. 13321:19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

vara ren och efter den tiden fick samlag förekomma. Vad fadern hade att iakttaga under hustruns barsängstid, har jag inte hört något annat än att han fick inte ligga i den gemensamma sängen förrän efter kyrktagningen, detta kallades på min trakt för att ligga på "Bagga-kätten".

19

KYRKOTAGNING.

De uttryck som användes på min ort var att kvinnan skulle "tas i kyrke", och officiant var alltid prästen, men det var inte alla som togs i kyrke i kyrkan utan de kunde även få tas i kyrke hemma i hemmet och den skulle alltid ske sex veckor efter förlossningen. Kyrktagningen skedde alltid efter dopet. Att både mannen och kvinnan skulle kyrkotagas har jag inte hört berättas något om, åtminstone på min trakt. Kvinnan skulle alltid anmälas i förväg till prästen, och alltid av mannen, men i vilka ordalag han framförde sin anmälan har jag ej hört något om. När kvinnan skulle tas i kyrke skulle hon alltid vara svartklädd, vidare skulle hon ha till sällskap en eller två grannar, och helst dem som burit barnet till dopet, efter

ACC. N:R

M. 13321:20

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

kyrktagningen kunde kvinnan bära vad klädedräkt ^{hön} som~~✓~~ bäst tyckte
om. Vad följeslagarna kallades för, kan jag inte svara på, då ofta
kvinnan var ensam vid kyrkotagningen, mannen så väl som kvinnan var
svartklädd, barnets klädsel var ju inte på något sätt ändrat, på
grund av att barnet aldrig var med vid ceremonien. ~~Vad~~ kvinnan skulle
ha att iakttaga på vägen till kyrkan har jag heller inte hört ta-
las om. Kyrktagningen ägde alltid rum före högmässan, men det kunde
någon gång hända att den kunde ske efter högmässan slut. Under he-
la gudstjänsten var dels den som skulle kyrktagas såväl som de
som följde henne, med under hela gudstjänsten, och någon särskild
bänkplats hade de inte, utan de fick sitta i den bänk som var till-
delad den byn. På min trakt skedde kyrktagningen strax innanför
kyrkdörren, och det var ingenting som hindrade att flera togs i
kyrke på en gång, och litet rangordning var det även, genom att de
mera förmögne togs alltid i kyrke^e först, men själva ceremonien kan
jag inte beskriva, och att prästen mottog gåvor var nästan allmänt
och skedde då efter råd och lägenhet, vidare skulle givas gåva till
kyrkan, och bestod mest av penninggåvor, likaledes efter råd och

20

ACC. N:R

M. 13321:2/.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

21

tillgång. Att det offrades har jag inte hört talas om, åtminstone på min trakt har det inte alls varit vanligt. I hemmet brukade de som följt modern vid kyrktågningen bjudas på ett litet "kyrktagningsgille". Den ogifta kvinnan kyrktogs alltid i sakristian, vilket alltid föregicks av ett hårt strafftal av prästen, vidare fick hon ligga på knä på bara golvet i stället för att en gift kvinna hade en pall att lägga knäna på, om en gift kvinna fick missfall skedde kyrktågningen på samma sätt som om barnet levat, det enda var om blödningsarna inte ville stanna efter missfallet, skulle hon om möjligt söka röra vid prästen, ty det ansågs att kraft skulle utgå från honom. Att en ogift kvinna blev nekad kyrktågning, förekom endast om hon ej kunde uppge Barnafar, och proceduren var densamma som för en kvinna som fått missfall. Att något särskilt skulle iakttagas vid en kvinnas begravning vilken dött innan hon blev kyrktagen har jag ej hört något berättas om. Någon särskild rening av hemmet företogs inte annat än att en del av barnets kläder brändes medan modern var till kyrkan och kyrktogs, ävensom en del av moderns kläder som genom moderns

XXI

ACC. N:R M. 13321:22.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

förlossningen blivit nedsölade genom blödningar vilket kallades för "Avslaget" brändes. Att kyrktagningskvinnan skulle iakttaga något särskilt på hemvägen från kyrkan har jag ej hört talas om.

22

Vid hemkomsten från kyrkan bjöds alltid i hemmet på kaffe och smörgås. Att man brukade gå till kyrkan söndagen efter kyrktagningen har jag inte hört något berättas om.

Kyrktagningsbruket på min trakt upphörde inte förrän omkring år 1920 a 1925 och vad som yttrades för eller emot sedens upphöran har jag inte hört något talas om.

Lönåsa Hultsjö i Mars 1954

Joh. Sjöquist.

